

Reactie staatssecretaris Dilan Yesilgöz-Zegerius:

Het doel van het kabinet is om met het beschikbare budget zoveel mogelijk CO₂-winst te realiseren. Op deze manier houden we de kosten voor het klimaatbeleid zo laag mogelijk. De vormgeving van de SDE++ is hier dan ook op gericht. Zo worden projecten gestimuleerd om tegen zo laag mogelijke kosten subsidie aan te vragen, worden de subsidiebedragen door het PBL jaarlijks vastgesteld op basis van de meest actuele marktinformatie en zijn we continu op zoek naar mogelijkheden om de regeling aan te scherpen. Deze aanpak heeft er onder andere toe geleid dat de regeling door de Europese Commissie wordt benoemd als voorbeeld.

Bij het geven van subsidie is het risico op overstimulering helaas niet volledig uit te sluiten. Het in het onderzoek genoemde risico is dan ook bij EZK bekend. Met de SDE++ worden inmiddels tienduizenden duurzame projecten ondersteund. Het is daardoor alleen tegen hele hoge uitvoeringskosten mogelijk om per project precies uit te rekenen hoeveel subsidie nodig is. De SDE-regeling houdt in het geval van windparken op land rekening met de windsnelheid op gemeenteniveau.

EZK herkent het beeld dat er in grote mate sprake zou zijn van overstimulering niet. Het onderzoek geeft goed inzicht in de risico's op overstimulering, maar geen inzicht in de daadwerkelijke mate van overstimulering. Dit komt omdat er in het onderzoek geen gebruik is gemaakt van informatie over de werkelijke investeringskosten van een project of de werkelijke onderhouds- en bedrijfskosten van de met de SDE regeling ondersteunde projecten.

Mede naar aanleiding van het onderzoek vindt in de lopende evaluatie van de SDE+ nader onderzoek plaats naar de mate van overstimulering en manieren om deze verder te verminderen. Op deze manier blijven we op zoek naar manieren om de regeling te verbeteren en overstimulering zo veel mogelijk te beperken.

- 1. Investeerders in windmolenparken krijgen (volgens het onderzoek) teveel subsidie. Projecten die over de jaren 2019 en 2020 zijn goedgekeurd krijgen over de hele looptijd 570 miljoen euro teveel. De oversubsidiering geldt volgens de onderzoekers voor alle projecten in die periode. Hoe oordeelt de staatssecretaris daar over?**
- 2. Is dit rechtvaardig?**
- 3. Die 570 miljoen euro is opgebracht door de energieconsument (burgers en mkb) en bedoeld om de klimaatdoelen te halen, niet om de investeerders te spekken. Hoe oordeelt de staatssecretaris daar over?**

Het kabinet streeft naar kosteneffectieve uitrol van CO2-reducerende technieken, waaronder windenergie op land. Daarmee realiseren we zoveel mogelijk CO2-reductie met zo min mogelijk belastinggeld. Daarom is de SDE+(+) erop gericht om de onrendabele top van wind-op-landprojecten af te dekken en overstimulering zoveel mogelijk te beperken. Zoals het onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen benoemt is er daarbij een afruil tussen het realiseren van kosteneffectiviteit en doeltreffendheid. Een hogere mate van kosteneffectiviteit vertaalt zich in een lager doelbereik en vice versa.

De SDE++-subsidieregeling is daarom zo ontworpen dat het merendeel van de projecten in een bepaalde categorie de businesscase rond kan krijgen. Dit betekent dat een deel van de projecten in potentie aanspraak kan maken op een subsidiebedrag dat hoger ligt dan het benodigde subsidiebedrag en voor een deel van de projecten het berekende subsidiebedrag in potentie te laag is.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) baseert de openstelling van de subsidieregeling op onafhankelijke adviezen van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), dat ieder jaar op basis van de meest actuele informatie de subsidiebedragen opnieuw berekent. In de SDE++ wordt daarnaast een aantal maatregelen genomen om overwinsten tegen te gaan. Voorbeelden hiervan zijn de mogelijkheid om voor een lager subsidiebedrag in te dienen (en daarmee eerder in aanmerking te komen voor subsidie), de gefaseerde openstelling van de regeling (het maximale subsidiebedrag per vermeden ton CO2 begint laag en wordt stapsgewijs hoger) en differentiatie in categorieën. Hierdoor sluit de subsidie beter aan op de daadwerkelijke subsidiebehoefte.

Het ministerie van EZK herkent het beeld van deze mate van oversubsidiëring niet.

De onderzoeker maakt gebruik van een investeringsmodel en een Monte Carlo simulatie om te bepalen wat het benodigde subsidiebedrag zou zijn voor potentiële investeringen in wind op land projecten in Nederland. Daarbij wordt onder andere niet gekeken naar de werkelijke investeringskosten van een project of de werkelijke onderhouds- en bedrijfskosten van de met de SDE regeling ondersteunde projecten. Het onderzoek laat hiermee met name zien dat er in potentie overstimulering kan plaatsvinden. Het afleiden van de werkelijke mate van overstimulering is echter niet goed mogelijk. In de lopende evaluatie van de SDE-regeling wordt dit punt daarom nader onderzocht. Tot slot zal PBL in het aankomende eindadvies voor de SDE++ 2022 opnieuw op basis van de meest recente informatie basisbedragen adviseren die zo goed mogelijk aansluiten bij de daadwerkelijke subsidiebehoefte van projecten.

4. Met hetzelfde subsidiebedrag zouden meer hernieuwbare energieprojecten kunnen worden gerealiseerd of de ODE-heffing voor burgers zou omlaag kunnen. Hoe oordeelt de staatssecretaris daar over?

De basisbedragen voor windprojecten op land kunnen op basis van die adviezen verlaagd worden als daar aanleiding voor is. In dat geval kunnen er inderdaad meer hernieuwbare

energieprojecten gerealiseerd worden bij hetzelfde budget, of als de verwachte uitgaven structureel lager zouden zijn zou de ODE heffing verlaagd kunnen worden.

5. De onderzoekers stellen dat de subsidieregeling op de schop zou moeten. In ieder geval zou rekening moeten worden gehouden met de verschillen in windsnelheid binnen de regio's (die informatie is openbaar toegankelijk) en met de hoogte van de windmolens, de meeste turbines overstijgen de 100 meter ruimschoots.

6. Bent u het daarmee eens? Bent u bereid de regeling aan te passen? Zo nee, waarom niet?

De SDE-regeling houdt in het geval van windparken op land rekening met de windsnelheid op gemeenteniveau. Dat is gebaseerd op onderzoek van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI). Er is in het najaar van 2020 onderzocht of de windsnelheid projectspecifiek bepaald kan worden. Dit zou echter leiden tot grote risico's op fouten in de regelgeving en tot een disproportionele uitvoeringslast leiden. Omdat de windsnelheid slechts één van de relevante parameters voor het subsidiebedrag is, is besloten uit te blijven gaan het gemeenteniveau.

EZK herkent de ontwikkeling dat windturbines steeds hoger worden. PBL gaat in haar advies voor 2022 uit van ashoogtes van ten minste 100 meter als dat opportuun is. Bovendien bepaalt PBL, met de meest actuele informatie uit de markt, voor het eindadvies 2022 welke referentiegrootte voor een windproject het meest toepasselijk is. EZK wacht het advies van PBL af voordat de vormgeving en bedragen van de SDE++ 2022 worden vastgesteld.

7. In antwoord op Kamervragen van A. Mulder stelde u afgelopen juni dat u samen met PBL de resultaten van het eerdere onderzoek van Hulshof nader zou analyseren en waar mogelijk zou gebruiken voor het verbeteren van de SDE-regeling. Hoe staat het daarmee?

Op dit moment is PBL bezig met het eindadvies voor de SDE++ van 2022. In dit advies zullen ook waar mogelijk en nodig informatie vanuit de markt en inzichten van experts worden meegewogen. EZK wacht eerst het definitieve eindadvies van PBL af voordat we daar uitspraken over kunnen doen. In de evaluatie van de SDE+ van dit jaar (door een onafhankelijk onderzoeksbureau) wordt expliciet aandacht besteed aan het onderzoek van de heer Hulshof.

8. Hoe staat het met de geplande evaluatie van SDE+ dit jaar?

De evaluatie bevindt zich in de afrondende fase. Begin volgend jaar zal het eindrapport van de evaluatie zo gedeeld worden met de Tweede Kamer en daarmee ook openbaar worden. De evaluatie analyseert onder andere de doeltreffendheid en de doelmatigheid

van de subsidieregeling en gaat ook expliciet in op de ontwikkeling van de basisbedragen voor de technieken in de SDE+ en de mogelijkheid tot overwinsten. De evaluatie zal aanbevelingen doen om overwinsten in de toekomst verder te verkleinen.